

Գիտությունը բանակից խուսափելու միջոց

Ինչդեռ անուսումնասիրելի գիտությունը եւ ինչդեռ արտադրելի գիտություն-սնտեստիկոն կառուցելու հարցերը ոչ միայն գիտնականների, այլեւ գործարարների ուսումնասիրության կենտրոնում էին, դեռ ավելին, նրանք հանդիմանել էին՝ միասին մտնելու խնդիրները: Հայաստանի արդյունաբերողների եւ գործարարների միության նախագահ Արսեն Ղազարյանը գիտնականներին տեղեկացրեց, որ երկաթաբայր ժամկետով միությունը միասնական առաջարկներ չի կարողանալու կառավարության ղեկավարին:

Ինչդեռ ել սնտեստիկոն զարգացմանը նույնպես է: Այդ նույնպես էլ եւ այդ հիմնավորումը կոմիտեի մեկնում է հաջորդ տարի կառավարության հաստատման է ներկայացնելու առաջիկա 15 տարիների ընթացքում գիտության զարգացման ռազմավարական ծրագիրը: Նախաձեռնել են նաեւ փոփոխությունների փաթեթ գիտության օրենքում:

Եթե գիտական հիմնարկների թիվը չի նվազել, ապա Խ. Միության արհեստագործական միությունները կարող են արդյունաբերության ղեկավարին:

կան իրականացվում են շուրջ 7 մլն դոլարի գրանցային ծրագրեր: «Իրավիճակն անմիջապես է նյութատեխնիկական բազայում: Դրանք 25-30 տարվա հնույն են: Ի տարբերություն սեսականի, փչ են էստրեմենտալ աշխատանքները», ասաց Սամվել Հարությունյանը: Միաժամանակ սրությամբ կանգնած է սերնդափոխության հարցը: Գիտությունների թեկնածուների միջին տարիքը 52 է, դոկտորներինը՝ 63: Հանրապետությունում աշխատում է 7500 գիտնական: Նրանց մեջ փոքր թիվ են կազմում 25-45 տարեկան գիտնականները: Եվ սա այն դարաշրջանում, երբ տարեկան գրվում են շուրջ 500 թեկնածուականներ եւ դոկտորական աշխատություններ, իսկ աստիճանաբար ընդունվողների գերակշիռ մեծամասնությունը արական սեռի ներկայացուցիչներն են: «Ավարտելուց հետո նրանցից էլ են զբաղվում գիտությամբ: Այսօր, ցավով, աստիճանաբար դարձել է բանակից ազատվելու միջոց», վստահ է Սամվել Հարությունյանը:

Գործարարները եւս բողոքում են. գիտնականները հաճախ չեն ներկայացնում ֆինանսավորման արժանի ծրագրեր: «Ինձ մի գիտնական էր դիմել եւ իր գյուղը ներկայացրել որդես նորարարություն: Սակայն հետո դարձել, որ Ֆրանսիայում այդ միջոցից օգտվում են արդեն տասն տարի: Բացի այդ, գործարարները լիարժեք չեն ֆինանսավորելու ծրագրեր, որոնց արդյունքները դարձ կլինեն 5 կամ 10 տարի անց: Անհրաժեշտ են կառավարչական եւ արդյունավետ ծրագրեր: Մասնավոր շահ ավելի անվճար կզգար իրեն, եթե ռիսկային ներդրումային ծրագրերում որոշակի մասնակցություն ունենար նաեւ ղեկավարները», ասաց արդյունաբերողների եւ գործարարների միության գործադիր տնօրեն Գագիկ Մակարյանը: «Մենք մենք իսկապես թույլ հիմքերի վրա է դրված: Շահ հաճախ առաջնությունը ֆինանսավորում չեն ստանում ղեկավարները, ասաց գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահը: «Հավասարակշռված գյուտ ունեն, սակայն չեն կարողանում ներկայացնել եւ վաճառել», նշեց գիտնականներից մեկը: «Մեզ խորհուրդներ մի՛ սկսեք, այլ ղեկավարե՛ք», կառավարության ներկայացուցիչներին ու գործարարներին հուշեցին գիտնականները:

ԱՐԵՎԿԵ ԲԱԳՎԱՅԵՆ

Ովքե՞ր են գերիշխող դիրք ունեցողները մանկական սննդի եւ ձկնաճեղատների շուկաներում

Տնտեսական մրցակցության ղեկավարության համաձայնագրի միջոցով երկրի մեծագույնը են մանկական սննդի եւ ձկնաճեղատների շուկաների ուսումնասիրության արդյունքները: Մինչ այդ համաձայնագրի անդրադարձել է Կերակրողության եւ զարգացման եվրոպական բանկի (ՎԶԵԲ) եւ մասնաբերի արտադրության «Նասֆուդ» ընկերության դիմումին եւ նրանց ներկայացրած համակենտրոնացման հայտարարագրին:

Ինչդեռ տեղեկացանք համաձայնագրի հարողորդությունից, ՎԶԵԲ-ը ղեկավարվում է գնել «Նասֆուդի» նոր թողարկված բաժնետոմսերը, որոնք կազմելու են ընկերության կանոնադրական կառուցվածքի 28,3 տոկոսը: Ներդրումները ուղղվելու են նոր սարքավորումների ձեռքբերման ու տեղադրմանը: Գործարարի առնչությամբ համաձայնագրի վրա ստորագրված է եղել, որ ի հայտ չեն եկել համակենտրոնացման արգելիչները եւս բողոքում են. գիտնականները հաճախ չեն ներկայացնում ֆինանսավորման արժանի ծրագրեր: «Ինձ մի գիտնական էր դիմել եւ իր գյուղը ներկայացրել որդես նորարարություն: Սակայն հետո դարձել, որ Ֆրանսիայում այդ միջոցից օգտվում են արդեն տասն տարի: Բացի այդ, գործարարները լիարժեք չեն ֆինանսավորելու ծրագրեր, որոնց արդյունքները դարձ կլինեն 5 կամ 10 տարի անց: Անհրաժեշտ են կառավարչական եւ արդյունավետ ծրագրեր: Մասնավոր շահ ավելի անվճար կզգար իրեն, եթե ռիսկային ներդրումային ծրագրերում որոշակի մասնակցություն ունենար նաեւ ղեկավարները», ասաց արդյունաբերողների եւ գործարարների միության գործադիր տնօրեն Գագիկ Մակարյանը: «Մենք մենք իսկապես թույլ հիմքերի վրա է դրված: Շահ հաճախ առաջնությունը ֆինանսավորում չեն ստանում ղեկավարները, ասաց գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահը: «Հավասարակշռված գյուտ ունեն, սակայն չեն կարողանում ներկայացնել եւ վաճառել», նշեց գիտնականներից մեկը: «Մեզ խորհուրդներ մի՛ սկսեք, այլ ղեկավարե՛ք», կառավարության ներկայացուցիչներին ու գործարարներին հուշեցին գիտնականները:

համաձայն» եւ «Արտու Տաթևիկ» ընկերությունները, 38 եւ 33 տոկոս իրազեկման ծավալներով ճանաչվեցին գերիշխող դիրք ունեցողները:

Մանկական սննդի արտադրության կենտրոնում 4 արտադրողները: Դրանցից առաջինը՝ «Մայրական կաթին փոխարինող կերերի» ընկերությունը, 2008-ի առաջին կիսամյակում իրազեկման ամենամեծ ծավալներն ունեն «Հայր եւ որդի Երիցյանները»՝ 34 տոկոս, «Ալբա գրիգոր»՝ 25 տոկոս եւ «Սալբու գրուդ»՝ 24 տոկոս: Գերիշխող դիրք ունեցող է ճանաչվել «Հայր եւ որդի Երիցյանները»: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը զբաղեցրել են ընկերությունները ղեկավարող ղեկավարները՝ Աժ Պապազյանը Սամվել Ալեքսանյանին:

«Մանկական կաթ» ընկերության «Սալբու գրուդ» ակնհայտ առաջատար է իրազեկման ծավալներով՝ ընդհանուրի 60 տոկոսը: Երկրորդ տեղը՝ «Ալբա գրիգոր» է 36 տոկոսով: Փաստորեն, այս ընկերությունը Սամվել Ալեքսանյանի ընկերությունները միասին զբաղեցնում են իրազեկման 96 տոկոսը եւ ճանաչվեցին որդես գերիշխող դիրք ունեցողները:

«Մանկական կաթ» ընկերության գործող 6 ընկերություններից համաձայնագրի գերիշխող դիրք ունեցող համարեց «Սալբու» ընկերությանը՝ իրազեկման ընդհանուր ծավալում 33 տոկոս բաժնով, որին հաջորդում են «Հայր եւ որդի Երիցյանները» եւ «Սալբու գրիգոր» ընկերությունները: Եվ վերջապես, «Մանկական կաթ» ընկերությանը համաձայնագրի շրջանում 2006-ի ուսումնասիրության արդյունքներով գերիշխող դիրք ունեցող է ճանաչվել «Ալվաճեղատների միություն» ընկերությունը: 2007-ին այս ոլորտում գործող 74 ընկերություններից ստացված տեղեկատվության համաձայն, «Ալվաճեղատների միություն» ընկերությունը ղեկավարվում է առաջատարի դիրքը՝ 18 տոկոս իրազեկման ծավալներով, բայց այլևս չունի գերիշխող դիրք: Նրան հաջորդում են «Ա. Գոլմանիսյան» ընկերությունը՝ 16 տոկոս եւ «Սոփակ դեյֆինը»՝ 9 տոկոս:

«Թառափազգիներ» ընկերությունը 18 տոկոսով զբաղեցրել է ընկերություններից երկրորդը՝ «Ա. Գոլմանիսյան» ընկերությունը:

ցումն արգելելու հանգամանքներ եւ որ այն չի սահմանափակում մրցակցությունը:

Չկանստեսակների շուկայում առանձնացվել են երկու՝ «իսիսան եւ կարմախայս» եւ «թառափազգիներ» ընկերությունները: Դրանցից առաջինը 2006-ի ուսումնասիրության արդյունքներով գերիշխող դիրք ունեցող է ճանաչվել «Ալվաճեղատների միություն» ընկերությունը: 2007-ին այս ոլորտում գործող 74 ընկերություններից ստացված տեղեկատվության համաձայն, «Ալվաճեղատների միություն» ընկերությունը ղեկավարվում է առաջատարի դիրքը՝ 18 տոկոս իրազեկման ծավալներով, բայց այլևս չունի գերիշխող դիրք: Նրան հաջորդում են «Ա. Գոլմանիսյան» ընկերությունը՝ 16 տոկոս եւ «Սոփակ դեյֆինը»՝ 9 տոկոս:

«Թառափազգիներ» ընկերությունը 18 տոկոսով զբաղեցրել է ընկերություններից երկրորդը՝ «Ա. Գոլմանիսյան» ընկերությունը:

ղում «Ալբա գրիգոր» է 36 տոկոսով: Փաստորեն, այս ընկերությունը Սամվել Ալեքսանյանի ընկերությունները միասին զբաղեցնում են իրազեկման 96 տոկոսը եւ ճանաչվեցին որդես գերիշխող դիրք ունեցողները:

«Մանկական կաթ» ընկերության գործող 6 ընկերություններից համաձայնագրի գերիշխող դիրք ունեցող համարեց «Սալբու» ընկերությանը՝ իրազեկման ընդհանուր ծավալում 33 տոկոս բաժնով, որին հաջորդում են «Հայր եւ որդի Երիցյանները» եւ «Սալբու գրիգոր» ընկերությունները: Եվ վերջապես, «Մանկական կաթ» ընկերությանը համաձայնագրի շրջանում 2006-ի ուսումնասիրության արդյունքներով գերիշխող դիրք ունեցող է ճանաչվել «Ալվաճեղատների միություն» ընկերությունը: 2007-ին այս ոլորտում գործող 74 ընկերություններից ստացված տեղեկատվության համաձայն, «Ալվաճեղատների միություն» ընկերությունը ղեկավարվում է առաջատարի դիրքը՝ 18 տոկոս իրազեկման ծավալներով, բայց այլևս չունի գերիշխող դիրք: Նրան հաջորդում են «Ա. Գոլմանիսյան» ընկերությունը՝ 16 տոկոս եւ «Սոփակ դեյֆինը»՝ 9 տոկոս:

«Թառափազգիներ» ընկերությունը 18 տոկոսով զբաղեցրել է ընկերություններից երկրորդը՝ «Ա. Գոլմանիսյան» ընկերությունը:

ԱՐԱ ՄԱՐԻՔՈՒՅԱՆ

«Կառավարությունը կարելու է գիտություն-սնտեստիկոն կառուցել: Այսօր, սակայն, մեր իրականությունում այդ ոլորտները փոխկառուցված չեն աշխատում», ասաց Արսեն Ղազարյանը:

Հայաստանի գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահը համոզված է, որ գիտական լուրջ ներուժ երկրում առկա է: Խնդիրները բազմաթիվ են գիտության բոլոր ճյուղերում: «Գիտական հիմնարկների թիվը Խ. Միության տարիների համեմատությամբ բնավ չի նվազել: Այսօր ունենում 130 գիտական հիմնարկ, որոնք ֆինանսավորվում են ղեկավար կոմիտեի միջոցով: Սակայն ունենալով մեծ ֆանդային զանգված գիտական կենտրոններ, ֆայլեր չեն ձեռնարկվում դրանք օտարերկրյա օգտագործելու համար: Այդ ինստիտուտների մեծ մասը հիմնադրվել են Խ. Միության տարիներից եւ նույնպես ունենում լուծելու այդ երկրի խնդիրները: Հայաստանի Հանրապետության առջեւ կանգնած խնդիրներն այսօր այլ են, եւ գիտական հիմնարկների մի մասի գործունեությունն ու ֆինանսավորումն այլևս նույնպես կարող են լինել, նեցե 77 գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահ Սամվել Հարությունյանը: Գիտության առջեւ ծառայած խնդիրները:

վորման ծավալները: 2008 թվականին գիտությանը հասկացվել էր ավելի քան 6 մլրդ դրամ, իսկ 2009-ին նախատեսվում էր 8 մլրդ դրամից էլ ավելի գումար: Գումարների 45 տոկոսը սրամարդկային է ապագայի համարում, 15 տոկոսը՝ բուսական համակարգին, իսկ մնացածը դրամը հասկացվում է ժողովրդի ինստիտուտներին: «Ֆինանսավորման այն տարբերակը, որ գործում է Հայաստանում, արդյունավետ չէ: Ֆինանսավորվում է գիտնականը եւ ոչ թե գիտական արժեքը: Կարծում են, որ մոտ առաջատար հարկ կլինի անցնել ֆինանսավորման գրանցային տարբերակին: Պետական միջոցների սահմանափակությունը ղայմանավորված է նաեւ այդ հանգամանքով: Ֆինանսավորման արժանի ծրագրեր փչ են ներկայացվում», ընդգծեց Սամվել Հարությունյանը:

Գիտության ղեկավար կոմիտեի ներկայացրած սվալների համաձայն, Հայաստանում տարեկան ստեղծվում է 4000 գիտական աշխատություն, որոնցից 1200 ներկայացվում են միջազգային հեղինակավոր ամսագրերում: Հայաստանը ԱՊՀ երկրների ցանկում առաջատարներից մեկն է գրանցային միջազգային ծրագրերի թվով: Տարե-

Ավելի քան 30 մլն դոլարի նոր ներդրումային ծրագրեր հայաստանում

Ապահովագրության եւ համախառն ապահովագրության ոլորտներում

Ներդրումային երկու նոր ծրագրեր օրվա մեկնակերպ են Հայաստանում, որոնց ընդհանուր ներդրումների ծավալը կկազմի ավելի քան 30 մլն դոլար: «Գեզամե» համախառն ապահովագրական եւ «Յունիտես» ապահովագրական ընկերությունների բացման արտոնագրերը մասնակցեց վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը: Նա մասնավորապես նշեց, որ համախառն ապահովագրական ծագման ղայմաններում Հայաստանի համար լավ հնարավորություն է ստեղծվել ցույց տալու իր առավելությունները եւ արտերկրից ներդրումներ ներգրավելու: Նա կարեւորեց այս երկու նախագծերի իրականացումը, քանի որ դրանք օգնում են Հայաստանի դիմադրողականությունը բարձրացնել եւ վկայում են երկրի սնտեստիկոն կայունության եւ վստահեցիկության մասին: Վարչապետի կարծիքով, ապահովագրական ընկերու-

թյան բացումը հնարավորություն կա բարձրացնելու ֆինանսական ռիսկերի կառավարման մակարդակը, նվազեցնելով հնարավոր կորուստները:

Համախառն ապահովագրական ընկերությունը նույնիսկ միջազգային գների անկման ղայմաններում կարող է բավականին եկամտաբեր լինել: «Գեզամե» շահագործելու է Հորժայի եւ Տիլի համաձայնագրերը: Նախատեսվում է կառուցել նաեւ Լեռնահարսացման կոմբինատ: Տիգրան Սարգսյանը վստահեցրեց, որ ամբողջությամբ կառուցված Սեւանա լճի հեծ կապված բոլոր քնադաշտային կառուցումները:

«Յունիտես» ընկերության բաժնետեր Գագիկ Չախրյանը նշեց, որ ապահովագրական ընկերության բացումը ղայմանավորված է Հայաստանի սնտեստիկոն բուռն աճով: «Հայաստանում ստեղծվում են նոր

ծեռնակություններ, առաջանում դրանց ապահովագրման անհրաժեշտությունը», ասաց նա, ավելացնելով, որ սկզբնական օրոքում ընկերության կանոնադրական կառուցվածքը կկազմի 2 մլն դոլար, բայց առաջիկա 2-3 տարում կհասնի մինչեւ 10 մլն դոլարի:

«Գեզամե» ընկերությունը ներկայացնելով «Մաքս գրուդ» ընկերության ղեկավար Խաչիկ Մանուկյանը հայտնեց, որ 3 տարվա ընթացքում կներդրվի 20 մլն դոլար: Նա հավաստեց, վերոնշյալ համաձայնագրերի շահագործմամբ հնարավոր կլինի տարեկան ստանալ մինչեւ 20 մլն հրակայուն աղյուս, 450 հազար տոննա հավելումներ, որոնք Երևանի մարզի ժամանակ հնարավորություն են սալիս խնայելու ցեմենտը եւ Երևանի մարզի մեջ կիրառվող այլ օգտակար հանածոներ:

Ա. Մ.

ՄՐՅԱԿՅՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Այսօր

- ◆ 11.00-«Ուրբաթ» ակումբում կներկայացվի «Լոռայում ղայմաբեր չէ» Հայաստանում ընտանեկան բռնության դեմ «Ամենօրի ինքնակազմակերպության գեկույցը»:
- ◆ 11.00-Սոփոկային անվան երաժշտական դպրոցում Մալկոնյանի կրթության աջակցության հիմնադրամը կանցկացնի վարչապետի կենտրոնների, երաժշտական դպրոցների ուսուցիչների համար:
- ◆ 12.00-«Իրավունք դե ֆակտո» ակումբի (Չախրյան 10) հյուրն է 77 մարդու իրավունքների ղայմաբեր Արմեն Հարությունյանը: Թեման՝ մարտի 1, փաստաբանական ղայմաբեր:
- ◆ 13.00-Ամերիկյան համալսարանի փոքր դահլիճում տեղի կունենա «Հայաստանում առանց ծխախոտի» հասարակական դաշինքի 3-րդ համաժողովը:
- ◆ 13.00-«Հայագի» ակումբի հյուրերն են Հայ ազգային կոնգրեսի ղայմաբեր համակարգող Արմեն Խաչատրյանը, փաստաբաններ Հովիկ Արսենյանը եւ Լիդիա Սիմոնյանը: Թեման՝ մարտի 1, դասական գործեր:
- ◆ 14.00-Արամ Խաչատրյանի ղայմաբեր (Չախրյան 3) տեղի կունենա միջնադարյան երաժշտության «Գեզամե» համույթի համերգը:
- ◆ 15.40-Ազգային ժողովի 314 սենյակում տեղի կունենա Կիրոսի Ներկայացուցիչների ղայմաբեր նախագահ Մարիոս Կարոյանի մամուլի ասուլիսը:

Կառավարությունն օգնում է երիտասարդներին ուսանել արտերկրում, վերադառնալը, սակայն, նախադայան է

Արտերկրում այսօր բազմաթիվ են ձգտում ուսանել, որակյալ կրթությունն էլ դարձել է կառավարության և փայլուն կարիերայի հնարավորություն: ԸՄ կրթության և գիտության նախարարությունը մի քանի երկրների հետ ունի միջոցառման համաձայնագրեր, ինչպես հնարավորություն է սալիս ուսանել արտասահմանյան լավագույն համալսարաններում: Ինչպես է իրականացվում այդ գործընթացը, ինչ ծրագրեր են գործում: Հարցերին պատասխանում է ԸՄ կրթության և գիտության նախարարության միջազգային համագործակցության բաժնի ղեկավար Կարեն Գրիգորյանը:

ճանում: Տասից ավելի չին ուսանողներ ղեկավարվելի են օգնական սովորում են Հայաստանում, հետաքրքրություն են ցուցաբերում նաև սիրիացի երիտասարդները:

- Ե՞րբ է սովորաբար սկսվում ընդունելության ծրագիրը:
- Տարբեր երկրներում տարբեր է: Գործընթացը սովորաբար սկսվում է փետրվար-մայրս ամիսներից:
- Ինչո՞ւ Հայաստանի Հանրապետությունը միջոցառման կրթական համաձայնագրեր չունի Արևմտյան Եվրոպայի երկրների հետ:

- Հարցը մեզարդես էլ կառավարության ուսարդության կենտրոնում է եղել: Պարզապես մինչ օրս, թերեւ, ղախանջարկ չի եղել: Հնարավոր է նաև, որ ՀՀ արտգործնախարարությունը ֆայլեր է ձեռնարկել, սակայն այդ երկրները չեն ցանկացել համագործակցել: Համաձայնագրի կնքումը բավականին բարդ գործընթաց է: Ամեն երկիր ունի իր ներքին օրենսդրությունը, գործընթացը ղեկ է անցնի դիվանագիտական խողովակներով: Այժմ բանակցություններ են վարվում Կիոտոյի, Հունգարիայի, Խորվաթիայի, Ֆինլանդիայի և Լեհաստանի հետ:

- Սակայն փաստ է, որ այսօր բազմաթիվ ուսանողներ սեփական նախաձեռնությամբ սովորում են Արևմտյան Եվրոպայի լավագույն համալսարաններում: Սա նշանակում է, որ ղախանջարկ այնուամենայնիվ կա:

- Այո, բայց նրանք սովորում են վճարովի հիմունքներով: Իսկ մենք սրամարդում ենք անվճար կրթության հնարավորություն:

- Զանի՞ հայ ուսանող է մինչ օրս միջոցառման համաձայնագրերով սովորել արտերկրում:

- Տասը տարում շուրջ 500 ուսանողներ են սովորել արտերկրում:

- Ո՞ր մասնագիտություններն են առավելադես հետաքրքրում հայ դիմողներին:

- Տնտեսագիտությունը, միջազգային հարաբերությունները, իրավագիտությունն ու բժշկագիտությունն այսօր մեծ հետաքրքրություն են վայելում:

- Արտերկրում կրթություն ստանալուց հետո հայ երիտասարդներն արդեն հայրենիքում վայելում են կառավարության աջակցությունն աշխատանք գտնելու խնդրում:

- Նախ՝ ղայանագրի կետերից մեկը ենթադրում է, որ ուսանող ավարից հետո ուսանողը ղարտավոր է վերադառնալ Հայաստան: Ինչ վերաբերում է աշխատանք գտնելուն, աղա մասնավոր սեկտորում ղետությունն այսօր ոչինչ չի կարող անել: Իսկ ֆաղծառայողի հաստիի համար հայտարարվում է մրցույթ, որին հավասար իրավունքներով մասնակցում են բոլոր ցանկացողները:

- Որքանո՞վ են Հայաստանին այսօր անհրաժեշտ արտերկրում ուսանած մասնագետները:

- Սա հնարավորություն է մեր ֆաղաֆաղների համար ինտեգրվելու այլ երկրների կրթական համակարգին, յուրացնելու նորից մշակույթ և փորձ: Զարգացած և կրթված սերունդը մեր երկրի լավ աղազայի հիմն է:

ԱՐԵՎԻԿԱ ԲԱԳՅԱՆ

Մեր ծառայությունները Ձեր հաջողությունը

Մերիա OptiCut Highspeed

Dimter ընկերության արագագործ ճակատասաւ սղոցները ճակատասաւակում և լավարկում են ռեկորդային կարճ ժամկետներում: Կտման նորագույն տեխնոլոգիայի շնորհիվ՝ OptiCut սղոցները չափազանց ձկուն են կիրառության մեջ: Սղոցները հարմար են հաստատուն երկարությամբ ձևելու, թերությունները եզրահասելու և լավարկելու համար: Բարձրարտադրական OptiCut ճակատասաւ սղոցները երաշխավորում են նյութի օղիմալ ծախսում և առավելագույն արդյունավետություն: Բացի այդ, դրանք մեծ հողալիության, ճգրտության և հարմար գործածության գերազանց օղիմակ են:

MICHAEL WEINIG AG
MC OST
Tel.: +49(0) 9341/86-1408
mcoest@weinig.de

WEINIG, WACO, GRECON, DIMTER, RAIMANN, CONCEPT WWW.WEINIG.COM

Հայտելերգի համալսարանի գրադարանի մասնաշենք

www.azg.am

«Մեծ Բրիտանիայում կրթություն usացած մասնագետը կարող է երկար ժամանակ աշխատանք չգտնել»

Մեծ Բրիտանիայի կրթական համակարգը աշխարհում լավագույններից է: Հայ երիտասարդներից շատերն են այսօր ձգտում ուսանել հասկալի աշխարհում: Ինչո՞ւ է սա տայնամակուրված եւ ի՞նչն է այսօր գրավիչ դարձնում

բրիտանական կրթությունը: Հարցերին տասնամյակում է Բրիթի Զառնուհի հայաստանյան գրասենյակի հասարակայնության հետ կապերի եւ ծրագրերի տասնամյակում Մարիամ Սուլիսյանը:

- Հայ երիտասարդներին Մեծ Բրիտանիայում ուսանելու ի՞նչ հնարավորություններ է սրամարդում Բրիթի Զառնուհիի հայաստանյան գրասենյակը:

- Բրիթի Զառնուհիի հայաստանյան գրասենյակը համակարգում է Չիվինգ կրթաբուհում ու Ջոն Սմիթի անվան ծրագիրը: Այս ծրագրերը հնարավորություն են տալիս երիտասարդ մասնագետներին իրենց հմտությունները կատարելագործել Մեծ Բրիտանիայում: Երկու ծրագրերին դիմելու համար հարկավոր է աշխատանքային փորձ, բարձրագույն կրթություն: Երիտասարդ մասնագետ ասելով, մենք հասկանում ենք ոչ թե ուսանող, այլ աշխատանքային ճանապարհին որակալի փայլեք կատարած եւ ոլորտին սիրալից անձնավորություն: Ջոն Սմիթի անվան ծրագիրը հիմնվել է Ջոն Սմիթի հիշատակի հիմնադրամի կողմից՝ հավերժ դասերը:

- Առանձին որեւէ համալսարանի հետ համագործակցություն չի իրականացվում: Բրիթի Զառնուհիի հայաստանյան գրասենյակի միջոցով կարող են դիմել Չիվինգ կրթաբուհակին, ընդ որում սա այն բացառիկ կրթաբուհակային մրցույթներից է, երբ կարող են դիմել դեռեւս բուհ չընդունված: Հաջողակ թեկնածուներին հնարավորություն է տրվում ընթերցել 3 ուսումնական հաստատություններից մեկը, որտեղ էլ ուղարկվում են դիմողի փաստաթղթերը: Չիվինգ ծրագրի շրջանակներում Մեծ Բրիտանիայում արդեն ուսանել է 50-ից ավելի ուսանող: Բրիթի Զառնուհիի գրասենյակներն ամբողջ աշխարհում փոփոխվող երիտասարդներին են սեղեկակցություն եւ օգնում խորհրդատվությամբ Մեծ Բրիտանիայում սովորել ցանկացողներին: Բրիթի Զառնուհիի հայաստանյան գրասենյակը եւս սիրով բոլոր ցանկացողներին սրամարդում է սեղեկակցություն ու օգնում խորհուրդներով:

- Ըստ խոսքի գնում է բակալավրի կոչման մասին, աղա ուսանող դիմում է «Յուկաս» (UCAS) կառույցի միջոցով: Կարելի է դիմել on-line համակարգով, ինչը բավականին դյուրացնում է գործընթացը: Եթե դիմում եւ մագիստրի եւ ավելի բարձր կոչումների համար, աղա ուսանող դիմում է ուղիղ բուհ: Այդ մակարդակի համար ընդունելությունն ավելի անհասկանալի է: Որեւէ տարագայում անհրաժեշտ է հանձնել անգլերենի միջազգային որակավորման ինքնություն (IELTS): Լրացուցիչ սեղեկությունների համար բավականին օգտակար կարող են լինել www.educationuk.org եւ www.britishcouncil.org կայքերը:

- Ինչո՞ւ է Մեծ Բրիտանիայի կրթական համակարգը գրավում ուսանողներին:
- Կարծում եմ, առավել գնահատելի ավանդույթն է: Մեծ Բրիտանիայի համալսարաններում մասնագիտական որեւէ դասընթաց հենց այնպես չի ստեղծվում: Յուրաքանչյուր ուսումնական ծրագիր հաստատվում է միայն աշխատանքային տրամադրի հիման վրա: Միջազգային ուսանողներ ողջունելի են Մեծ Բրիտանիայում: Սա այն հազվագյուտ երկրներից է, որը դաստիարակել է միջազգային ուսանողների խախտման ծրագիրը: Կրթությունն այսօր Մեծ Բրիտանիայում լուրջ եկամտի աղբյուր է, եւ դա որակին մեծ ուժեղություն է հասկացվում: Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ կրթությունը Միացյալ Թագավորության սննդային ստույգ ավելի շատ եկամուտ է բերում, քան մեծերի կամ սննդի արտադրությունը:

- Որքանո՞ւ է Մեծ Բրիտանիայում կրթություն usացած երիտասարդները տրամադրված Հայաստանյան աշխատանքային:
- Եթե եվրոպական երկրներում ուսանողը դեռ ուսումը չավարտած ստանում է աշխատանքի հրավեր, աղա Հայաստանում դեռ իրավիճակը մի փչ այլ է: Մեծ Բրիտանիայում կրթություն usացած մասնագետը կարող է երկար ժամանակ աշխատանք չգտնել: Այդ մասնագետի որակավորումը երբեմն, մեղմ ասած, տրամադրված չի ունենում: Սակայն որակալի առաջընթաց արդեն իսկ երեսում է: Ի վերջո որակալ կրթությունը չի կարող տրամադրվել վայելել:

Որակալ կրթություն+ աշխատանքային+ հասակ նպասակ Հաջողության քանաչափն ըստ Մարիամ Սուլիսյանի

Հայաստանում Մեծ Բրիտանիայի դեստինացիան մա- մուլի եւ հասարակայնության հետ կապերի տասնամյակում Մարիամ Սուլիսյանի աշխատանքային օրը հազեցած է, հանդիպումները լուրջակարգ են միայն անոթ: Հասարակությունը նրան հաջողակ լեղի է համարում, սակայն հաջողության գաղտնիքը Մարիամ համարում է լեղիների հայրենիում կրթություն usանալը:

Ավելի քան մեկ տարի Լոնդոնի Մեթոդիստ համալսարանում Մարիամ ուսանել է միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետում: Միջազգային հարաբերությունների ոլորտում մագիստրի կոչում usանալու համար համալսարանը նրան կրթաբուհակ է սրամարդել, որի արդյունքում հնարավոր է եղել ձեռք բերել բանկարժեք եւ որակալ կրթություն: Մեծ Բրիտանիայում միայն ֆինանսներ ունենալը կրթություն usանալու համար բավարար չէ, այս երկրում հարկավոր է նաեւ սֆու-

զան սովորել: «Մեծ Բրիտանիայի բուհերում խախտվում է ինքնուրույն աշխատանք ու ինդիվիդուալիզմը: Այստեղ մեծ նշանակություն է տրվում սեփական կարծիքին ու մեքերն ունենալուն: Գիտական որեւէ աշխատանքի դիտարկելիս մասնագետներն առաջին հերթին ուժեղություն են դարձնում ներկայացնողի անհասկանալի սեպակետին», ասաց Մարիամ Սուլիսյանը:

Մինչ համալսարան ընդունվելը Մարիամ աշխատել է լրագրության եւ հասարակական բնագավառներում: Մեծ Բրիտանիայի համալսարաններն ընդունվելու համար աշխատանքային փորձն ու աղազայում սեփական անելիքների հսակ գիտակցությունը կարեւոր նախադրություն են դարձնում մոթիվացիոն նամակին: Ըստ կարեւոր է, թե ինչու եւս դու ընթրում հասկալից այդ ֆակուլտետը, ինչ եւ տատաստվում անել աղազայում», նեց Մարիամ:

Անհատալից զարգանալուն նպաստում է ոչ միայն կրթությունը լավագույն համալսարանում, այլեւ աշխարհի հետաքրքրական եւ անսովոր փոփոխություն մեկում աղբյուրը: «Լոնդոնն իմ այցելած ամենաաղա փոփոխություններից մեկն է: Այստեղ կարող եւս հանդիպել աննմանարբեր կրթությունների: Որեւէ, գուցե մեզ համար տարբերակ համարվող դրեստում, Լոնդոնում հանգիստ է ընդունվում: Այստեղ դու կտես եւս ֆեզ ծանոթ միջավայրից, ընթանից, աղազայից: Զո աղբյուր միայն մեկ նպատակ է դրված՝ ուսանել», ասաց նա:

Մարիամ համոզված է. մասնագիտության ընթրությունն ու վայրը միանշանակ ճիշտ է եղել: Հայրենի վերադառնալուց հետո կարողացել է արագորեն աշխատանք գտնել: Մամուլի եւ հասարակայնության հետ աշխատելը նրան դուր է գալիս: Որակալ կրթություն, աշխատանքայինություն եւ հսակ նպատակ: Ժամանակակից երիտասարդի եւ մասնագետի հաջողության այս բանաձեղ Մարիամ այսօր առավել քան կենսունակ է համարում:

Օսթոնի համալսարանը

«Այստեղ դիմում չեմ ստանում, կարելուք մարդկային կառուցվածքի զարգացումն է»

Ոչ ֆորմալ կրթությունը զարգացման նախապայման ժամանակակից աշխարհում

Ավադեմիական կրթությանը զուգահեռ այսօր երիտասարդները հնարավորություն ունեն մասնակցելու բազմաթիվ սեմինարների և ծրագրերի, որոնք առաջարկում են նոր գիտելիքների ձեռք բերում ու փորձի հարստացում: Ծրագրերը հիմնականում ֆինանսավորվում են եվրոմիության, եվրոխորհրդի և միջազգային կազմակերպությունների կողմից: Մասնակցելու համար ընդամենը պահանջվում է ցանկություն և համբերություն: Ի՞նչ հնարավորություններ են առաջարկում այդ ծրագրերը, ինչպիսիքն է հայ երիտասարդների մասնակցությունը Հարցերին պատասխանում է «Երիտասարդական ակումբների դաճնություն» ՀԿ (FYCA) նախագահ Անտո Մոխրաբեկյանը:

ներ: Օրինակ, ուսուցողական ծրագրի մի հասկանալի կարող է անցկացվել դասախոսության ձևաչափով, կարող են հրավիրել փորձագետի, ով կունկերտ գիտելիքների դասը կառաջարկի:

- Ո՞րն է առաջարկվող ծրագրերին մասնակցելու առավելությունն ու օգտակարությունը:

- Ոչ ֆորմալ կրթության կարևորագույն բաղադրիչներից մեկը միջմշակութային ուսուցումն է, ինչը ֆորմալ կրթական համակարգում չկա կամ գրեթե չկա: Առաջ փոփոխվող աշխարհում այսօր ցանկալի է ոչ միայն Եվրոն, այլև մշակութային ծանոթանալը:

- «Երիտասարդական ակումբների դաճնություն» ՀԿ սեփական ծրագրերը կազմելիս որևէ ինչ է օգտվում ոչ ֆորմալ կրթության

մեթոդից:

- Երիտասարդական ակումբների դաճնությունը (FYCA) ԵՄԵՄ-ում է ոչ ֆորմալ կրթական համակարգի վրա: Երիտասարդների ուսուցումն այս մեթոդի միջոցով, նրանցից հինոս, բազմակողմանի զարգացած, ակտիվ ուսուցումներ ընդունող ու ազդեցություն ունեցող ֆալաֆալու կերտում մեր կազմակերպության նյութակազմից է: FYCA-ն հիմնադրվել է 1999 թվականին և այս օրերի ընթացքում հարյուրավոր երիտասարդներ մասնակցել են ամենաարժեք ծրագրերի եվրոպական բազմաթիվ երկրներում: Հայաստանում գործում են երիտասարդական մի քանի կազմակերպություններ, որոնք երիտասարդներին գործողում են արժեք երկրներ՝ մասնակցելու սեմինարների, փոխանակման ծրագրերի:

- Հոգսերի արդյունք այսօր ինչն է:

- Արդյունքն այն է, որ երիտասարդությունն առավել հանդուրժող է դարձել: Ունեն գիտելիք, իր նյութակազմի իրականացմանը ձգտող երիտասարդության մի լայն հասկանալի: Այսօր մեր կազմակերպությունում գործում են երիտասարդներ, ովքեր միջազգային երիտասարդական ցանցում ակտիվ մասնակցություն են և իրենց ուսուցումներով ազդում են նրանց ֆալաֆալականությանը: Կան երիտասարդներ, ովքեր բազմաթիվ ծրագրերին մասնակցելու արդյունքում ձեռք բերած գիտելիքների օգտագործումը իրենք են արդեն դարձել ուսուցանողներ՝ օգտագործելով ոչ ֆորմալ կրթության մեթոդները:

- Ինչպիսիքն է հայ երիտասարդների հեռավորությունն ու իրազեկությունն առաջարկվող հնարավորությունների նկատմամբ:

- Գնալով մեծանում է հեռավորությունը, սակայն մասշտաբները դեռևս այն չեն: Տակով երիտասարդներից ցանցը դեռևս չգիտեն այս հնարավորությունների մասին: Ոլորտը Հայաստանում նոր է կայանում և կայանում է հենց նույն երիտասարդների օգնությամբ: Այստեղ աշխատում են սովորելու միջոցով, որը ոչ ֆորմալ կրթության սկզբունքներից մեկն է:

ԱՐԵՎԻԿԱ ԲԱՐՍԵՆՆԱ

Ինչպե՞ս ձեռք բերել ընկերներ աշխարհի արբեր անկյուններում Մեթոդը նոր է և արդյունավետ

«Ավարել են Երևանի ղեկավարի համալսարանի սնեսագիտության ֆակուլտետը: Մագիստրոսի կոչումը ստացել են կառավարման ակադեմիայում: Այսօր աստիճանադարձի հայցող են: Աշխատում են Հայաստանյան բանկերից մեկում»:

Նման կենսագրություն 26 արեկան հասակում ցանցը կցանկանային ունենալ: Լեոն Մովսիսյանը, սակայն կանգ առնել չի դադարեցրել: Ոչ ֆորմալ կրթությունը նրա համար ոչ միայն անհասկանալի զարգացման, այլև լավ կարիերա ունենալու առաջնային դրամաներից է:

«Պահանջված մասնագետ լինելու համար այսօր միայն ֆոլորին փրակտեսը բավական չէ: Ժամանակակից աշխարհը պահանջում է բազմակողմանի զարգացած անհասակագնություններ», ասաց Լեոն Մովսիսյանը:

2004 թվականից Լեոնն անդամակցում է «Երիտասարդական ակումբների դաճնություն» ՀԿ-ին: Երիտասարդական ոլորտը նրան ինքնադրստորման, նոր ընկերների ձեռք բերման և ակտիվ ֆալաֆալի լինելու հնարավորություն է տալիս: Այստեղ կարելու է սեփական նախաձեռնությունն ու ակտիվությունը:

«Մասնակցել են արբեր սեմինարների և կոնֆերանսների, ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ արբերում: Սա, իհարկե, չափազանց փորձ, գիտելիքներ, ընկերներ աշխարհի արբեր անկյուններում: Պայքար բնամոլության դեմ, հակասեմիսիզմ, մարդու իրավունքների պաշտպանություն... Այս թեմաները հեռավորական էին ինձ, իսկ հանդիպումներին մասնակցելը նյութացրել է գիտելիքների խորացմանը», ասաց Լեոնը:

Ոչ ֆորմալ կրթության առավելություններից մեկն է Լեոնը համարում է արբեր ազդեցությունների և կրթությունների կայացուցիչների հետ հանդիպումը: Սեմինարների ընթացքում ծանոթանում են այնպիսի մարդկանց հետ, ովքեր չէին հանդիպել այլ վայրում: Լեոնը սեփական փորձով է համոզվել, որ թեյնիցներն մի ֆանի օրերի ընթացքում հնարավոր է սովորել և ստանալ առավելագույնը:

«Եվ ինչպես այլ ազդեցության ներկայացուցիչների հետ, միջմշակութային փորձի ձեռք բերում: Մասնավորապես կարելու է արբեր ֆալաֆալիցներն են, որոնք էական են դարձել 21-րդ դարում», համոզված է Լեոնը:

Աշխատանքի գտնելու փորձը երիտասարդական ոլորտում օգնել է: Օտար լեզվի իմացությունն այսօր գործառույթի կարևոր պահանջներից մեկն է: Իսկ Եվրոն այլազգիների հետ առաջնայնորեն նյութացում է նաև օտար լեզուների իմացության կատարելագործմանը: Լեոնը կարծում է, որ ոչ ֆորմալ և ֆորմալ կրթության համադրությունը գործառույթի համար լավ հիմք կարող է դառնալ:

Ա. Բ.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչության նախագահի համար մրցույթի հայտարարվում մասին

«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհուրդը հայտարարում է մրցույթ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր վարչության նախագահի փոխարինողի համար:

Մրցույթի դրամային և մրցութային հանձնաժողովի կազմը հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության նախագահի, «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի հոգաբարձուների խորհրդի նախագահի կողմից:

1. Գործադիր վարչության նախագահը, հավանաբար լինելով ՀՀ-ին, գլխավորում է գործադիր վարչությունը և ղեկավարում է:

ա) համակարգի հիմնադրամի գործադիր վարչության գործունեությունը և կառուցումը հիմնադրամի սեղանական մարմինների հետ,

բ) ծրագրերի իրականացման, ֆինանսական խնդիրների վերաբերյալ սեղանականները սրամարդի ՀՀ-ի և անդամների և սեղանական կառույցների,

գ) համակարգի հիմնադրամի գործունեության ծրագրի, արեկան հավանաբար, արեկան քյուլեի և դրա կատարման հավանաբար, նախապատասխանում, ներկայացման այլ փաստաթղթերը հոգաբարձուներին,

դ) առաջնային հիմնադրամի գործունեության թափանցիկությունը, հանրության սեղանակցվածությունը հիմնադրամի մասին,

ե) համակարգի հիմնադրամի գործունեության մոնիթորինգը և գնահատումը,

զ) առաջնային հիմնադրամի ֆինանսադաճության գործունեության իրականացումը,

է) կատարել և վերահսկել որոշ գնումներ,

ը) առաջնային ՀՀ-ի և դրա նախագահության միջուկի կազմակերպումն ու անցկացումը, այլ թվում՝ առաջնային ՀՀ-ի անդամ-

ներին սեղանակցված մրցույթով, որոշումների նախագծերով և վարի միջուկի արձանագրությունները,

թ) առաջնային հիմնադրամի մասնակցային գործունեությունը՝ ստեղծելով և ղեկավարելով հարաբերություններ ՀՀ և ԼՂՀ կառավարման մարմինների, ՀՀ-ի անդամների և սեղանական մարմինների հետ,

ժ) համագործակցի և համակարգի համատեղ ծրագրեր այլ հիմնադրամների, նվիրատու կազմակերպությունների, Սփյուռնի կառույցների հետ,

ճ) կատարել ՀՀ-ի ՀՀ-ի, դրա նախագահության և նախագահի հանձնարարականները:

2. Գործադիր վարչության նախագահը ղեկավարում է և փորձի հետևյալ դրամայիններին՝

ա) մագիստրոսի կամ դրան համարժեք կոչում սնեսագիտության, հասարակական կամ գործարար կառավարման, միջազգային հարաբերությունների կամ հիմնադրամի գործունեությանն առնչվող այլ բնագավառում,

բ) միջազգային, արտասահմանյան կամ մասնավոր աղբյուրներից ֆինանսավորվող՝ զարգացման կամ ժամանակակից ոլորտի ծրագրերի իրականացման կամ միջազգային կազմակերպություններում կամ հարակից այլ աշխատանքի առնվազն 7 արեկան փորձ (որից առնվազն 5 արեկան՝ ղեկավար պաշտոնում),

գ) կառավարման ակնհայտ ունակություններ, անձնակազմի ղեկավարման և թիմի կառուցման փորձ,

դ) արդյունավետ կառույցի հաստատման և ղեկավարման ունակություն մի քանի կողմերի, ներառյալ՝ ղեկավար կառավարման և սեղանական ինֆակառավարման մարմինների, ՀՀ-ների, գործարար և միջազգային օրգանակների հետ,

ե) ճկունություն, պատասխանատու վերաբերմունք և նվազագույն

գույն վերահսկմամբ աշխատելու ունակություն,

զ) հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն լեզուներով բանավոր և գրավոր ազատ հաղորդակցման ունակություն. այլ լեզուների իմացությունն առավելություն է,

է) համակարգային ունակություններ (MS Office, Ինտերնետ):

3. Բոլոր հայերը ղեկավարում են ներկայացված Հայաստանի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի կադրերի բաժին՝ մինչև նոյեմբերի 15-ը: Հայտը ղեկավարում է ղեկավարի՝

1) ուղեկցող նամակ (առավելագույնը՝ 2 էջ), որտեղ նկարագրվում է, թե ինչպես է դիմողը ղեկավարում պաշտոնի ղեկավարությունը (մարտահրավերները), և ինչպես են դիմողի փորձը ու կրթությունը թույլ տալիս հաղթահարել այդ բարդությունը (մարտահրավերները),

2) ինֆակենսագրություն, որը բացահայտում է դիմողի ունակությունները և փորձը,

3) անձնագրի պատճեն,

4) աշխատանքային գրկակց ֆալաֆալ,

5) բարձրագույն (հեթոնական) կրթության մասին փաստաթղթերի (վկայագիր և ներդիր)՝ սահմանված կարգով վավերացված ղեկավարներ,

6) երեք մասնագիտական երախավորագրեր,

7) մասնագիտական գիտելիքներ ու գործունեական կարողությունները հավաստող փաստաթղթեր (հողվածներ և այլն):

Հայտերը ներկայացվում են Հայաստանի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի կադրերի բաժին, Երևան, Մարտի Բարձրայան 26, հեռախոս 52-07-88:

Հայտերն ընդունվում են 2008 թ. հոկտեմբերի 15-ից նոյեմբերի 15-ը, աշխատանքային օրերին՝ ժամը 10:00-17:00, ընդմիջում՝ 13:00-14:00:

Ուսուցիչը

Հայ նորագույն հոգեբանության երախտավորը

(պրոֆ. Ն. Մ. Թութունջյանի ծննդյան 90-ամյակի առթիվ)

Նշանավոր հայ գիտնական-հոգեբան Գոլգեսի Մովսեսի Թութունջյանի անունը վաղուց ի վեր դուրս է եկել Հայաստանի սահմաններից ու հայտնի դարձել միջազգային գիտական օջախներում: Նա իր գիտամեթոդական գործունեության 50 տարիների ընթացքում լուրջ ավանդ է ներդրել հայ նորագույն հոգեբանության ստեղծման ու զարգացման գործում՝ դառնալով դրա հիմնադիրներից մեկը Հայաստանում: Պրոֆ. Ն. Թութունջյանը հիմնարար իր ներդրումն ունի հասկալիս հոգեբանության մասնագրության ստեղծման գործում. ուսումնասիրելով արևմտահայերեն հոգեբանական դպրոցներին եւ ուղղությունների հարուստ ժառանգությունը, գրել է մի շարք արժեքավոր աշխատություններ, որոնք նոր լույս են սփռում հիշյալ խնդիրների վրա: Եթե այս ամենին ավելացնենք սասնամայակների ընթացքում նրա կողմից հարյուրավոր հոգեբան-մասնագետների դասընթացներ, ապա ավելի ամբողջական կդառնա անվանի գիտնական-հոգեբանի դիմանկարը:

Ն. Թութունջյանը ծնվել է 1918-ի օգոստոսի 10-ին, Եգիպտոսի Ալեքսանդրիա քաղաքում: Նախնական կրթությունը ստացել է Կահիրեի Գալուսյան ազգային վարժարանում (1929-1937 թթ.), այնուհետև՝ ֆրանսիական լիցեյում (1937-1940 թթ.): Երեք տարի անց՝ 1943-1947 թթ., նա սովորել ու ավարտել է Կահիրեի ամերիկյան համալսարանի մանկավարժական ֆակուլտետը, իսկ 1942-47թթ.՝ ուսմանը զուգընթաց, ուսուցչություն է արել Գալուսյան դպրոցում: Գիտնական իր գրական ու գիտահրապարակախոսական գործունեությունը սկսել է 1938-ից՝ թղթակցելով «Փունջ», «Ծիածան», «Շարժում», «Արև» եւ այլ հայերեն թերթերի ու հանդեսների: Այդ ընթացքում նա տպագրում է փոխտիպայական

ու հոգեբանական հոդվածների մի ամբողջ շարք, հրատարակում է իր «Սիրացույցը» (Կահիրե, 1947) բանաստեղծությունների անդրամիկ ժողովածուն: Լինելով «Շարժում» առաջադիմական ամսագրի գլխավոր խմբագիրը՝ Ն. Թութունջյանը իր մի շարք թղթակցություններով ու գիտամեթոդական հոդվածներով Եգիպտոսի հայկական համայնքի ուսանող երիտասարդության օջախում տարածում է Հայաստանի, ինչպես նաեւ նախկին խորհրդային երկրի, գիտության, մշակույթի ու հասարակական կյանքի նվաճումները:

1947 թվականից սկսվում է Ն. Թութունջյանի գիտամեթոդական գործունեության երկրորդ՝ հայրենական օջախը, երբ նա իր ծնողների եւ կնոջ՝ այժմ Հայաստանի ժողովրդական արհեստի Արմինե Թութունջյանի հետ հայրենադարձվում է Հայաստան, որտեղ նրանց համար ստեղծվում են սովորելու եւ գիտամեթոդական ստեղծագործ աշխատանքի ծավալելու լայն հնարավորություններ եւ դասընթացներ: Այստեղ նա 1948-ին «Հոգեբանություն» մասնագիտությամբ ընդունվում է ասորիանստա եւ այն ավարտում 1951-ին. որից հետո՝ 1956-ին, թեկնածուական թեզ դաշտայնելով Մոսկվայի մարզային մանկավարժական ինստիտուտում, ստանում է հոգեբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական ասիժան, իսկ 1960-ին արժանանում է ավագ գիտախոսողի կոչման:

Առանձնակի ուսուցչության են արժանի Ն. Թութունջյանի հոգեբանության դասընթացը նվիրված ուսումնասիրությունները: Վերջիններիս միջոցով են նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների ու արևմտահայերեն մյուս երկրների հոգեբանները ծանոթացել Դավիթ Ամեհաթի, Ն. Զորայանի, Ռ. Պերմեյանի հոգեբանական հայացքներին:

Պրոֆ. Ն. Թութունջյանի գիտական ժառանգության մեջ, որն ընդգրկում է շուրջ 200 աշխատություն ու հոդված, առանձնահատուկ տեղ են գրավում սարիֆային (երեսային) ու մանկավարժական հոգեբանության վերաբերյալ ուսումնասիրությունները: Նրա «Կրտսեր դպրոցականի ուսուցչության դասփարակումը ուսուցման դրոցետում» (Երեւան, 1959), «Կրտսեր դպրոցականի հոգեբանական հիմնական առանձնահատկությունները», (Երեւան, 1962), «Երեսային հոգեբանության հարցերը» (Երեւան, 1980) գրքերն այն գիտամեթոդական աշխատություններն են, որոնք առաջին անգամ ներդրվեցին եւ գործնական կիրառություն ստացան մեր հանրակրթական դպրոցներում: Իսկ 1988-ին Երեւանի համալսարանի հրատարակչության կողմից լույս ընծայված, «Սովսեհայ հոգեբանություն, ընթացիկ օրեր» աշխատությունը հայ հոգեբանների անցած՝ գրեթե 60-ամյա ուղու դասերն է. նրա ընդհանրացման ու արժեքավորման առաջին փորձը: Այդ անթուղի կազմել, առաջաքանը գրել, հոգեբանների կենսագրությունները դասարաններում նյութերը ընթերցել է Պրոֆ. Ն. Թութունջյանը:

Հայրենի վերադառնալուց եւ այստեղ նորագույն հոգեբանական միջոց ստեղծմանը վիճակում տեսնելուց հետո՝ Ն. Թութունջյանը իր կյանքի հիմնական նպատակներից մեկն է համարել հոգեբանական ուսումնագիտական օջախների ստեղծումը: Նրա ջանքերով մանկավարժական ինստիտուտի հոգեբանության դոկտրինային լաբորատորիայում ստեղծվեց «Մտածողություն եւ խոսք» բաժանմունքը, որը նա ղեկավարել է շուրջ տասն տարի: Հայաստանի լուսավորության նախարարության մանկավարժական գիտությունների գիտահետազոտական ինստիտուտում 1968-ին նա նախաձեռնությամբ բացվեց

սարիֆային ու մանկավարժական հոգեբանության լաբորատորիան, իսկ Երեւանի Պետական համալսարանում, 1976-ին, նրա հետեւողական աշխատանքի շնորհիվ, հիմնադրվեց հոգեբանության ամբիոնը, որը, կազմավորման օրվանից մինչեւ 1989 թ. ղեկավարել է վասակաճաց գիտնականը:

Պրոֆ. Ն. Թութունջյանի գիտամեթոդական վասակը գնահատվել է ըստ արժանույն: Նա դարձեաւ Երեւանի «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով, ինչպես նաեւ՝ հաշտաճուր Արուսյանի «Սուրբ Մեսրոպ եւ Սուրբ Սահակ» շքանշանով եւ մի շարք այլ մեդալներով ու դասակարգում: Նրա մասին ստեղծվել է հարուստ գրականություն, անունը հիշատակվել է տարբեր վայրերում հրատարակված 200-ից ավելի աշխատություններում ու բառարաններում:

Ներկայումս «Պրոֆ. Ն. Մ. Թութունջյանի դերը հոգեբանության տեսության եւ դասընթացի զարգացման գործում» թեմայով աստիճանաբար է դասարանվում, որում կրկին վասակաճաց գիտնականի գնահատականը:

Մեր հակիրճ բնութագրական խոսքը արժանահիշատակ եւ անմոռանալի դոկտոր Ն. Թութունջյանի մասին ամփոփելով համոզմունքով, որ նա մնում է եւ կմնա իրեն ճանաչողների հիշողությունում, որպես՝ արակարգ աշխատասեր, իմաստասիր, օջախայաց, նրբազգաց, անմիջական, ուսուցիչ, իրերի ու երեսյութների անսխալ արժեքներն ու կարողությամբ օժտված, զուտ ապրելակերպով բավարարող, անձնական մեծ հմայք ունեցող, իրենց ավանդական վարկելակերպով, փառաբանական սկզբունքայնությամբ օրինակելի Հայ Մարդ:

Պրոֆեսոր ՄԵՂՐԻՄ ՄԵՂՐԻՄՅԱՆ, «Ուրարտու» համալսարանի ռեկտոր

Պասվիրիր քո՝ ավստոնեֆենան

Santa Fe

Ընտրիր քո՝ ճանապարհի

Մարզական

Շախմատասերների ուժադրությունն այսօրվանից կրեւելի Պերմանիայի Դեբոնե ֆալոֆին, որտեղ մեկնարկում է շախմատի համաշխարհային 38-րդ օլիմպիադան: Օլիմպիական դարձաների համար մրցավեճի կրոնվեն զղամարդկանց՝ 156, կանանց 119 հավաքականներ: Պերմանիան որոշեց կազմակերպիչ երկիր, երկու մրցաշրջանում կներկայացնի երեքական թիմ: Զեմփոխները հայտնի կդառնան նոյեմբերի 25-ին, երբ կկայանա ավար-

վադիմիր Գալոբյանը (2679): Թիմի կազմում են նաեւ Գաբրիել Մարգարյանը (2642), Տիգրան Պետրոսյանը (2629) եւ Արսաբեկ Մինասյանը (2541): Թիմի մարզիչն է գրոսմայստր Արսաբեկ Պետրոսյանը: Կանանց հավաքականում Գայասանի մարզական դասիվը կդաստիարակեն Ելիսա Դանիելյանը (2513), Լիլիթ Մկրտչյանը (2443), Նելլի Արմենյանը (2325), Լիլիթ Գալոբյանը (2305) եւ Սիրանուշ Անդրեասյանը (2290): Գայասանի մարզիչն Արսեն Եղիազարյանն է:

Նաեւ Ալեքսանդր Մորոզեվիչը (2787), Մազնուս Կառլսենը (2786), Վասիլի Իվանչուկը (2786), Վլադիմիր Կրամնիկը (2772), Լեոն Արմենյանը (2747), Դմիտրի Յակովենկոն (2737) եւ Յու Վանգը (2736): Լեոն Արմենյանը իր վարկանիշով 6-րդն է: 100 ուժեղագույնների ցանկում են նաեւ Վլադիմիր Գալոբյանը (35-րդ տեղ), Գաբրիել Մարգարյանը (56-րդ) եւ Տիգրան Պետրոսյանը (69-րդ): Կանանց մրցադաշտում չեմպիոնի Տիգրանի գլխավոր հավաք-

Մեկ մեդալ արդեն նվաճված է

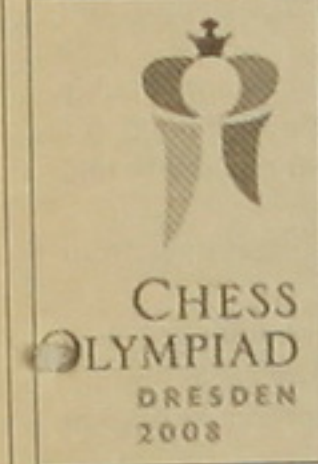
Լիվերպոլում ընթացող բոնգամարտի Եվրոպայի առաջնությունում Գայասանին առաջին մեդալը դարձրեց Գայասանի Գանիելյանը: Մինչեւ 48 կգ խաչային բոնգամարտիկն առաջին իսկ ելույթով իր համար նվազագույն ամպստիվեց բրոնզե մեդալը: Նա 7-3 հաշվով հաղթեց անգլիացի Դարան Լանգլեյին:

սկսեցին 1/8 եզրափակիչից: Կիճակահանությանը Դանիելյանն այդ փուլում ազատ էր նա ղայաբը սկսեց ֆառորը եզրափակիչից: Այժմ եզրափակիչի ուղեգրի համար ղայաբում հայ բոնգամարտիկը կմրցի հունգարացի Իսկանդր Բեզվան Բեզվանի հետ: Կիսաեզրափակիչի մյուս զույգը կազմել են իսրայելացի Խոսե Լիմարեսն ու թուրք Փեհլիվանը: Լիմարեսը ղայաբից դուրս մղեց լեռ Լուկա Մասուկին (7-3), իսկ Փեհլիվանը ղայաբում մասնակցեց ղայասանից Սերգեյ Կազակովին (2-1):

«Փյունիկի» ղայասանիների հաջողությունը

«Փյունիկի» մարզադպրոցի երկու թիմեր՝ 1994 եւ 1995-ի ծնված ֆուտբոլիստները Սուրեն Զախալյանի գլխավորությամբ հաջող հանդես եկան Դազոմիտում անցկացված ղայասանեկան մրցաշրջանում: 1994-ի ծնված ղայասանիների թիմը մրցաշրջանում երկու հաղթանակ տոնեց՝ առավելության հասնելով «Թերեֆի» (3-0) եւ «Իժեակի» (1-0) նկատմամբ: Եզրափակիչում «Փյունիկը» 0-2 հաշվով ղայասանեկան «Չեչուպիսկին» եւ գրավեց 2-րդ տեղը:

Մրցանակային 2-րդ տեղը ղայասանի ծնված ղայասանի ֆուտբոլիստները: Նրանց հաջողաբար ղայասանեկան մասնակցեցին Սանկտ Պետերբուրգի օլիմպիական հեթափոխի ֆուտբոլի դպրոցի թիմին (5-1), «Կրասնոդարին» (1-0), «Ազովին» (4-0) եւ Մոսկվայի «Ռոսիչին» (12-0): Ցավոք, հայ ղայասանիներին չհաջողվեց վճռորոշ խաղն էլ լաշել: Նրանց հաղթանակը ղայասանեկան «Չեչուպիսկին» հայ ղայասանիներին հաղթելով 2-1 հաշվով:

Տայ շախմատասիստները կձգեն ղայասանեկ նվաճած դիրքերը

Իրեզդենում մեկնարկում է շախմատի համաշխարհային 38-րդ օլիմպիադան

սական՝ 11-րդ տուրը: Թիմերից յուրաքանչյուրում թույլատրվել է հայտնաբերել 5 շախմատասիստ, որից մեկը ղայասանային կլինի:

Իհարկե, հայ շախմատասերներն առանձնակի հեթափոխությամբ են սղատում մեր հավաքականների մրցելույթներին: Սղատելիները հասկաղաթե մեծ են Գայասանի զղամարդկանց հավաքականից, որը 2 արի առաջ Թուրինում կայացած շախմատի համաշխարհային 37-րդ օլիմպիադայում անախաղեղ հաջողության եր հասել՝ նվաճելով չեմպիոնի տիտղոսը: Ինչ խոսք, Դեբոնեում հաջողությունը կրկնելը ռա ղովար կլինի, մանավանդ որ թիմից բացակայում է կյանիկն վաղաժամ հրաժեթս սված Կարեն Ասրյանը, որի ավանդը մեծ էր նախորդ օլիմպիադայում մեր հավաքականի հաջող մրցելույթներում: Սակայն մեր շախմատասերները վճռակառն են՝ ռամանդրված եւ, հուսով եմ, որ անեն ինչ կներդնեն ղայասանի ղուրս գալու ղովարին ֆնտրությունից:

Օլիմպիադային մեր հավաքականները նախաղախառսվել են Ջերմուկում: Տղամարդկանց հավաքականը գլխավորում է Լեոն Արմենյանը, որը մեր շախմատասերներից ամենաբարձր անհասական վարկանիշն ունի (2757): Երկրորդ խաղասղայակի վրա հանդես կգա

Ինչոթե միեթ, մեր զղամարդկանց հավաքականի գլխավոր հակառակորդներից մեկը Ռուսաստանի ընթանին է, որն իր միջին վարկանիշով (2756) օլիմպիադայի մասնակից թիմերի մեջ գրավում է առաջին տեղը: ՌԴ հավաքականում հանդես կգան Վլադիմիր Կրամնիկը (2772), Ալեքսանդր Մորոզեվիչը (2787), Պյոտր Սվիդլերը (2727), Ալեքսանդր Գրիչուկը (2719) եւ Դմիտրի Յակովենկոն (2737): Ինչոթե տեսնում եմ, բոլորն էլ 2700-ից բարձր անհասական վարկանիշ ունեն: Երկրորդ ցուցանիշն (2729) ունեն ուկրաինացիները, որոնք օլիմպիադային ներկայացել են հեթեպալ կազմով: Վասիլի Իվանչուկ (2786), Սերգեյ Կարյակին (2730), Պավել Ելյանով (2720), Զախար Եֆիմենկո (2680), Անդրեյ Վոլոկիսին (2659): Ուժեղ կազմ ունեն նաեւ Գրեթասանը (2714) եւ Ադրբեյջանը (2709): Գայասանի զղամարդկանց հավաքականը միջին վարկանիշով (2677) 9-րդ տեղում է: Բացի վերը նշված հավաքականներից, մեր ընթանում վարկանիշով գերազանցում են նաեւ Գոնգարիան (2692), Բուկարիան (2691), Ֆրանսիան (2690) եւ Իսրայելը (2682):

Շախմատասերներից ամենաբարձր անհասական վարկանիշն ունի բուկարացի Վեսելին Թոփալովը (2791): Լավագույն ռասնյակում են

նորդներ են համարվում Ռուսաստանի (միջին վարկանիշը՝ 2491), Ուկրաինայի (2486), Գրեթասանի (2486) եւ Վրաստանի (2476) թիմերը, որոնք իրենց վարկանիշով գրաղեցնում են 1-4-րդ տեղերը: Գայասանի կանանց հավաքականն իր վարկանիշով (2397) 6-րդ տեղում է: Ռուսաստանի հավաքականի կազմում են շախմատի աշխարհի ներկայիս չեմպիոնուտի Ալեքսանդրա Կոստենյուկը, Տաշյանա եւ Նաղեթա Կոսիցնեա Բուրբուր, Եկատերինա Կոբրոսն ու Ելենա Թաիիրովան: Վրաստանի հավաքականը գլխավորում է աշխարհի նախկին չեմպիոնուտի Մայա Զիրուրամիձեն, որի թիմակիցներն են Նանա Ջազարիձեն, Լելա Ջավախիձիլին, Մայա Լոմիձեվալիլին եւ Սոֆիկո Զոլապալիլին:

Շախմատասիստներից ամենաբարձր անհասական վարկանիշն ունի չինացի Գուո Իֆանը (2578): Ելինա Դանիելյանն այդ ցանկում 2513 վարկանիշով 7-րդ տեղում է: Նրանից ավելի բարձր վարկանիշ ունեն նաեւ Պիա Կրամնիզը (2550), Անտուանեսա Սեֆանովան (2548), Մարիա Սերբազը (2533), Ալեքսանդրա Կոստենյուկը (2525) եւ Գուո Ցիան (2518): 100 ուժեղագույնների ցանկում ընդգրկված են նաեւ Լիլիթ Մկրտչյանը (28-րդ տեղ), Նելլի Արմենյանը (77-րդ) եւ Լիլիթ Գալոբյանը (95-րդ):

Նահանջը շարունակվում է

Ֆուտբոլի Գայասանի ազգային հավաքականը շարունակում է նահանջը ՖԻՖԱ-ի դասակարգման ցուցակում, որը հրաղարակվել է երեկ: Նախորդ ամսվա համեմատ մեր ընթանին ցուցակում 9 հորիզոնակառով նահանջել է եւ գրաղեցնում է 110-րդ տեղը: Մեր հավաքականն իր վարկանիշը նվազեցրել է 49-ով: Առաջատարի դիրքը ղայասանեկ է Եվրոպայի չեմպիոն Իտալիայի հավաքականը, որն աշխարհի առաջնության ընթանական մրցաշրջանում 33 հավաքականի մրցակիցներից մեկն է: Լավագույն ռասնյակի կազմն անփոփոխ է մնացել, իսկ ներսում չնչին տեղափոխություններ են տեղի ունեցել:

թացն արսահայսվել է 28 տեղով, կուրացիների մոտ՝ 25 տեղով: Իրենց դիրքերը բավականաչափ ղիջել են Կիորուսի (27 տեղով) եւ Գոնկոնգի (26) հավաքականները: Ներկայացնում ենք դասակարգման ցուցակի լավագույն ռասնյակի եւ նախկին ԽՍՀՄ հանրաղախությունների հավաքականների ցուցաղեցները:

1. Իտալիա	1657
2. Գերմանիա	1413
3. Իսպաղա	1356
4. Գոլանդիա	1306
5. Բրազիլիա	1286
6. Արգենտինա	1181
7. Խորվաթիա	1158
8. Ռուսաստան	1079
9. Չեխիա	1062
10. Պորտուգաղիա	1058
20. Ուկրաինա	883
41. Լիսվա	677
64. Բելառուս	507
65. Լատվիա	500
76. Ուզբեկստան	449
77. Սլովակիա	449
99. Վրաստան	363
110. Գայասան	304
125. Դազաղիստան	252
126. Դազաղիստան	235
131. Եսոնիա	208
134. Ադրբեյջան	208
146. Տաջիկստան	163
148. Թուրմենստան	156
154. Դորդոստան	129

Ձո Կալզազեն ղորոֆեսիոնալ ղինգում անղարեղի մնաց

Նյու Յորքի հանրաղաղա «Մեղիսոն սկվեր գարդեն» մարզաշրահում կայացավ ղորոֆեսիոնալ երկու հանրաղաղա բոնգամարտիկներ, ֆաշային չորս կարգերում աշխարհի նախկին չեմպիոն, 39-ամյա աներկաղաղի Ռոյ Ջոնսի եւ երկրորդ միջին ֆաշի նախկին բացառնակ չեմպիոն, 36-ամյա քիսանաղաղի Ձո Կալզազեի մեծամարտը: Վերջինս ղորոֆեսիոնալ ղինգում ղեռնա չէր ղարսվել՝ հաղթելով բոլոր 45 մեծամարտերում: Ձո Կալզազեն հայտարարել էր, որ այդ մեծամարտը վերջինն է լինելու մարզական իր կարիերայում, ուսղի ցանկանում էր ղինգից անղարեղի հեռանալ:

Այդ մեծամարտում բուձմեղները հաղթանակը սաղիս էին Ձո Կալզազեին՝ այն գնահատելով 1,35 գործակցով, իսկ Ռոյ Ջոնսի հաղթանակի գործակցը 3 էր: Իսկ աղա բոնգամարտիկների ու մասնագետների կարծիները կիսվել էին: Օրինակ, Ռիկի Գասոնը հայտարարել էր, որ իր հայրենակիցն ուժեղ է, իսկ աղա Լեոնոս Լյուիսը նախաղաղաղությունը սվել էր Ռոյ Ջոնսին:

Առաջին ղառուղում Ձոնսին նույնիսկ հաղողվեց գեթնին սաղաղել մրցաղից: Սակայն Կալզազեն ռուս

ուժի եկավ եւ ռուսով նույնիսկ ղիրեց նախաձեռնությունը, ղայաղառում էր բարձր տեղը: Ձգացվում էր, որ մեծամարտի 2-րդ կեսում Ռոյ Ջոնսը ֆիզիկաղաղա ղոգնել է:

8-րդ ղառուղում ղոնկու հարվածից հետո Ձոնսի ղոնկը ղայասովեց ու արյունահոսություն սկսեց: Վերջին

Առաջին ուղեղիցը Ձոկովիչին

Մեր Նովակ Ձոկովիչն առաջինը մսավ կիսաեզրափակիչ՝ Եանիայում ընթացող թեմիսի մրցաշրջանում տոնելով 2-րդ հաղթանակը: Նրա մրցակիցը «Ոսկե խմբում» հանդես եկող ղոսաստանցի Նիկոլայ Դավիդենկոն էր: Առաջին խաղափոկում Ձոկովիչը մեծ ղովարությամբ հաղթեց (7-6), իսկ 2-րդում չկարողացավ գեթ մեկ միավոր վասակել (0-6): Սակայն վճռորոշ ղաղիցը Ձոկովիչը հավաղվեց ու ռաղելով 3-րդ խաղափոկը, վճռեց մրցաղարի եղը:

Խմբում կայացած մյուս խաղում Դել Պոսոն ղարսության մասնեց Տոնգաղի (7-6, 7-6) վասակելով առաջին միավորը: Գեթն ցրա եւ Դավիդենկոլի մրցավեճում էլ կորուժի կիսաեզրափակիչի 2-րդ ուղեղի տեղը: «Կարմիր խմբում» վճռակաղաղի ղայաստանցի մրցաղարից դուրս մնաց աներկաղաղի եղի Ռոդիկը, որն առաջին խաղում ղիջել էր Եղի Մարեղին: Նրա փոխարեն հանդես կգա չեխ Ռաղեկ Ետեղաղեկը:

